

UTDRAG UR BOKEN SEGLA MÄLAREN
AV CLAES LINDAHL seglamälaren.nu

Riddarfjärden i mitten av 1600-talet enligt Julius Mankell ur *Stockholm i forna dagar*, 1874.

3. STORM PÅ LÅNGTARMEN

”Den hårda nordliga vinden har fri tummelplats över Upplands slätter, sopar med oförminskad kraft ner över Mälaren, och fjärdarna blir gropiga. Sådana dagar rullar de vita turboatarna och passagerarna på akterdäck är sjösjuka. På en av Sörmanlands bergguddar ute i Mälaren står en förlist skonare med akterkastellet under vatten och nosen pekande upp mot tallkronorna. Den är ett bevis, ett minne från en natt då Mälaren ville vara ett hav.”

Nils-Magnus Nilsson, Mälarmark, 1942.

Vattnet pressar sig mellan de stängda slussportarna. Mälaren vill ut i Östersjön genom den ränna som skapats av Hammarbyslussen. Vi, däremot, skall in på Mälaren igen efter en veckas segling i skärgården.

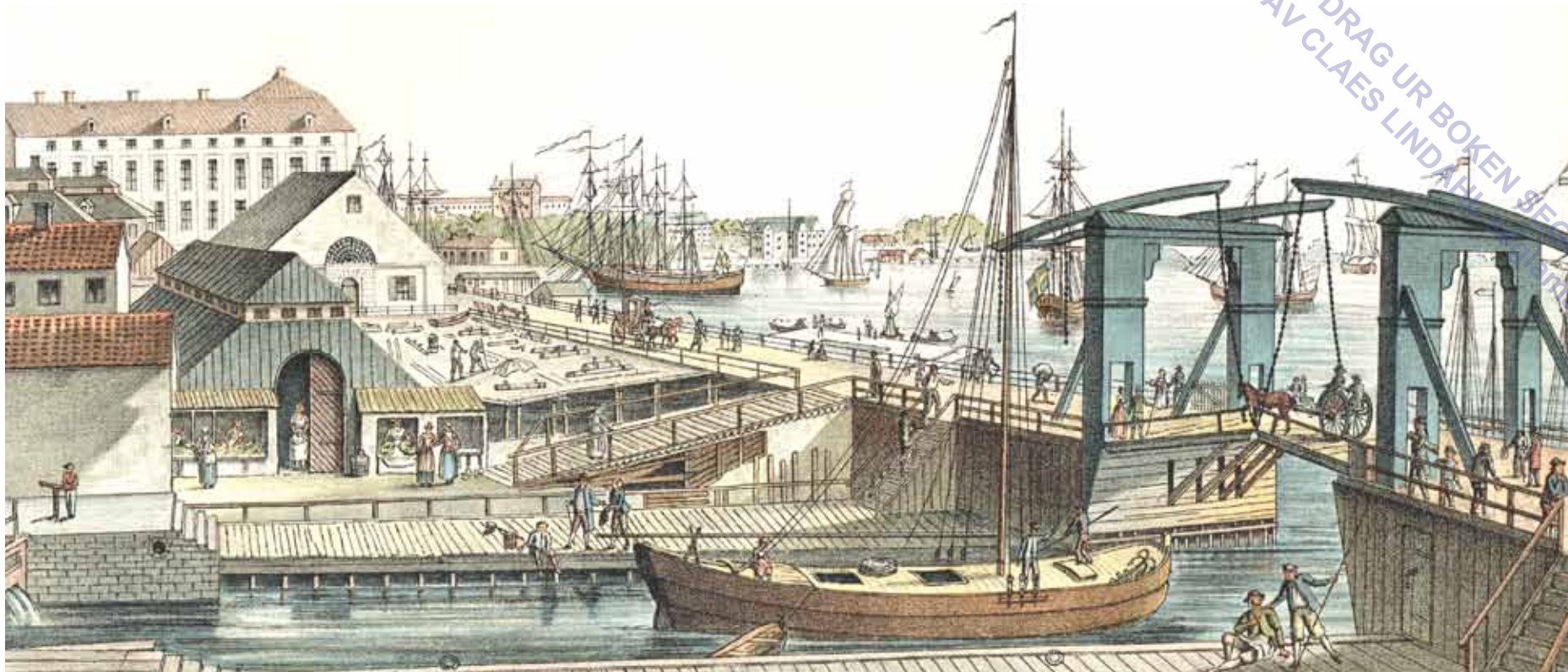
Äntligen, utbrister jag och betraktar den ombonade Årstaviken när slussportarna öppnas. Den ligger där solblank och trygg, kantad av båtclubbar, promenadstigar och koloniträdgårdar. Efter veckan i skärgården är det min tid, nu kan jag sluta oroa mig för Saras litenhet på ytterskärgårdsfjärdarna, sluta bry mig om lömska grynnor och att hitta bland alla skär och kobbar. Nu slipper jag omtöcknas av motorbåtsvidundrens ångor och störas av ljudet av deras tusenhästarmotorer. Visst finns det en och annan av dessa i Mälaren också, men där känner de sig som främmande fåglar och drar snabbt ut i skärgården.

På Årstaviken börjar jag seglingen igen i min moders sköte, tryggt och ombonat. Visserligen är det blott en transportsträcka kvar på seglingen: från Hammarby till Saras hemmahamn på Munsö. Det är ändå en eller två dagars Mälarsegling som plåster på skärgårdssåren.

Det kunde inte börja bättre. En underbar sommareftermiddag veckan efter midsommar med blomdoft som sprider sig över vattnet. Dofterna kommer från Eriksdal, Årsta och Tantolundens små trädgårdar med lusthus, snickarglädje, bersåer och miniatyrsommarstugor som klättrar uppför Söders berg. Det är ett lilleputtland, en romantikens oas där syrenen blommar och näktergalen ibland kan höras i skuggan av bruset av stadens trafik och pendeltågens oväsen över Årstabron. Heder åt Stockholm att stadens mest attraktiva områden inte har exploaterats som bostads- eller kontorsområden, utan att de små trädgårdarna och kolonistugorna får leva kvar ostörda av tidens krav. En irrationalitet i den moderna staden.

Lenin lär ha fnyst åt vad han såg när han, i Stockholm på Kungliga Biblioteket, planerade sin revolution: ”Kolonistugementalitet” kallade han det.

Men Lenins revolution förpassades till historiens avskrädeshög och syrenerna blommar fortfarande i Tanto och Dianelund. Det ligger en befriande sensmoral i detta. Det lilla, det romantiska och anspråkslösa, det

Karl Johanslussens föregångare i Stockholm. Det har funnits en sluss mellan Gamla stan och Södermalm sedan Drottning Kristinas dagar. Kring 1640 byggdes den första slussen av holländare. Den tillät båtar passera med ett mindre djup än 1,5 meter. En ny sluss konstruerades av Polhem i mitten på 1700-talet som tillät båtar med ett djup av mindre än tre meter att passera mellan Mälaren och Saltsjön. Den hade två broar med vindbryggor, den ena kallad Blå slussen, den andra Röda slussen. Segelfartyg kunde således passera fritt vilket var en förutsättning för sjöfarten vid denna tid. Färglitografi efter akvarell utförd av Johan P Cumlien.

fridsamma och vackra kan överleva de blodsbesudlade, storvulna, historiska visionerna.

Trädgårdarna längs Årstaviken är bland Stockholms äldsta koloniområden anlagda på initiativ av Anna Lindhagen i början på 1900-talet. Denna kvinna, som kom att bli en av arbetarrörelsens förkämpar, fick inspiration till att etablera koloniträdgårdar i Stockholm vid en resa i Danmark. Hon skrev vid det besöket:

”En våg av stark glädje sköljde upp i mig. Trädgårdsstadsidén hade ju visserligen redan slagit igenom överallt, men det förhindrade

icke att hyreskaserninnevånarna alltid skulle vara utan jord. Men här löstes ännu en betydande bit av städernas jordbruksfråga. Jag gav mig naturligtvis ett heligt löfte den sommardagen i Köpenhamn att arbeta för koloniträdgårdar i Stockholm.”

Det var i industrialiseringens snabba omvandling av Sverige som denna länk till det förflutna bondelandskapet blev till inom städernas ytterområden.